

## Бобур АДIZОВ

Бухоро давлат университети  
режа-молия бўлими бошлиғи

### ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ МОЛИЯВИЙ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИ

*Мақолада олий таълим муассасаларининг (Урганч давлат университети мисолида) ўзини-ўзи молиялаштириш тизимида ўтгандан кейинги молиявий ҳолати ва унинг таълим сифатида таъсири таҳлил қилинган.*

**Калит сўзлар:** молиявий барқарорлик, бюджет, молиялаштириш, такомиллаштириш, иқтисодий тараққиёт, инновацион шакиллари, методлар, аутсорсинг, структура, акциялаштириш.

*В статье анализируется финансовое положение высших учебных заведений (на примере Ургенчского государственного университета) после перехода на хозрасчетную систему и его влияние на качество образования.*

**Ключевые слова:** финансовая устойчивость, бюджетирование, финансирование, улучшение, экономическое развитие, инновационные формы, методы, аутсорсинг, структура, акционирование.

*The article analyzes the financial situation of higher education institutions (on the example of Urgench State University) after the transition to a self-financing system and its impact on the quality of education.*

**Key words:** financial stability, budgeting, financing, improvement, economic development, innovative forms, methods, outsourcing, structure, corporatization.

**Қириш.** Ўзбекистон Республикаси Вази́рлар маҳкамасининг 2019 йил 3 декабрдаги "Олий таълим муассасаларини босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимида ўтказиш тўғрисида"ги 967-сон қарорида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий ва ўрта махсус таълим тизимида бошқарувнинг янги тамойилларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида» 2019 йил 11 июлдаги ПҚ-4391-сон қарорига мувофиқ 2020 йилдан бошлаб таълим хизматлари бозорида олий таълим муассасаларининг айрим бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларига талаб юқорилиги ва молиявий барқарорлигини инобатга олиб, уларни босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимида ўтказишга розилик берилганлиги маълумот учун қабул қилинганлиги ва илмий педагогик салоҳияти юқори, молиявий фаолияти барқарор, моддий-техника базаси етарли даражада, таълим хизматлари бозорида бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларига талаб юқорилигини инобатга олиб, 2020 йил 1 январдан бошлаб, тажриба-синов тариқасида ўзини ўзи молиялаштириш тизимида ўтаётган олий таълим муассасалари рўйхати тасдиқланган.

**Асосий қисм.** 2020 йил 1 январдан бошлаб, тажриба-синов тариқасида ўзини ўзи молиялаштириш тизимида қуйидаги Олий таълим муассасалари ўтказилган:

1. Самарқанд давлат чет тиллар институти
2. Самарқанд иқтисодий ва сервис институти
3. Тошкент давлат юридик университети
4. Тошкент давлат иқтисодий университети
5. Тошкент молия институти
6. Тошкент давлат шарқшунослик институти
7. Тошкент фармацевтика институти
8. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети
9. Урганч давлат университети
10. Тошкент темир йўл муҳандислари институти

Жумладан Урганч давлат университети (бундан кейин УрДУ) 2020 йил 1 январдан бошлаб тариқасида ўзини ўзи молиялаштириш тизимида ўтди. Ушбу таълим муассасасининг олий таълим бошқаруви тартибида тасдиқланган бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлари бўйича 2019 йил харажатлар смета ва ижроси шунингдек ўзини ўзи молиялаштиришга тартибида тасдиқланган бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлари бўйича 2020 йил харажатлар сметаси ва ижросини таҳлил қилганда қуйидагиларни кўриш мумкин.

Бюджет маблағлари ҳисобидан тасдиқланган 2019 йил даромадлар ва харажатлар сметасида давлат бюджети томонидан жами **28 526 988** минг сўм, 2020 йилда эса **46 288 252** минг сўм ажратилган бўлиб, улар қуйидаги харажат моддалари бўйича тақсимланган:

| Моддалар номи                                                                                  | тоифа | модда ва кичик модда | элемент | 2019 йил             | 2020 йил             | фарқи                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----------------------|---------|----------------------|----------------------|----------------------|
| <b>Ташкилотнинг саклаб туриш харажатлари жами:</b>                                             |       |                      |         | <b>28 526 988,00</b> | <b>46 288 252,00</b> | <b>17 761 264,00</b> |
| <b>I гуруҳ харажатлар - Иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар</b>                           |       |                      |         |                      |                      |                      |
| Пул шаклидаги иш ҳақи                                                                          | 41    | 11                   | 100     | 12 268 750,00        | 623 078,00           | - 11 645 672,00      |
| Илмий даражага эга булган ходимларга кушимча туловлар                                          | 41    | 11                   | 240     |                      | 3 785 013,00         | 3 785 013,00         |
| Стипендиялар                                                                                   | 48    | 21                   | 400     | 12 404 551,00        | 17 251 521,00        | 4 846 970,00         |
| <b>II гуруҳ харажатлари - Иш берувчининг ажратмалари</b>                                       |       |                      |         |                      |                      |                      |
| Ягона ижтимоий тўлов                                                                           | 41    | 21                   | 100     | 3 037 743,00         | 528 971,00           | - 2 508 772,00       |
| Ижтимоий эҳтиёжларга бошқа ажратмалар/бадаллар                                                 | 41    | 21                   | 200     | 6 000,00             |                      | - 6 000,00           |
| <b>IV гуруҳ харажатлари -Бошқа харажатлар</b>                                                  |       |                      |         |                      |                      |                      |
| Республика ҳудудида хизмат сафари харажатлари                                                  | 42    | 11                   | 000     | 115 205,00           |                      | - 115 205,00         |
| Электроэнергия                                                                                 | 42    | 21                   | 000     | 206 600,00           |                      | - 206 600,00         |
| Табиий газ                                                                                     | 42    | 22                   | 000     | 58 500,00            |                      | - 58 500,00          |
| Совуқ сув ва оқова                                                                             | 42    | 24                   | 000     | 34 700,00            |                      | - 34 700,00          |
| Товар-моддий захиралар (қоғоздан ташқари)                                                      | 42    | 52                   | 110     | 46 375,00            |                      | -46 375,00           |
| Қоғоз харид қилиш учун харажатлар                                                              | 42    | 52                   | 120     | 7 500,00             |                      | - 7 500,00           |
| Ёнилғи ва ЁММ                                                                                  | 42    | 52                   | 500     | 10 600,00            |                      | - 10 600,00          |
| Телефон, телеграф ва почта хизматлари                                                          | 42    | 92                   | 100     | 3 230,00             |                      | - 3 230,00           |
| Ахборот ва коммуникация хизматлари                                                             | 42    | 92                   | 200     | 39 000,00            |                      | - 39 000,00          |
| Компьютер жиҳозлари, ҳисоблаш ва аудио-видео техникаси, ахборот-технологияси ва керакли ашёлар | 43    | 54                   | 920     | 150 000,00           |                      | - 150 000,00         |
| Ўқув-лаборатория ускуналари                                                                    | 43    | 54                   | 940     | 130 332,00           |                      | - 130 332,00         |
| Пул шаклидаги бошқа ижтимоий ёрдам нафақалари                                                  | 47    | 21                   | 900     | 6 517,00             | 53 045,00            | 46 528,00            |
| Қишки кийим ва пойабзал билан таъминлаш харажатлари                                            | 47    | 22                   | 200     | 449,00               | 3 614,00             | 3 165,00             |
| Йўл чиптаси билан таъминлаш харажатлари                                                        | 47    | 22                   | 400     | 720,00               | 5 040,00             | 4 320,00             |
| Натура шаклида бошқа турдаги ижтимоий ёрдам нафақалари                                         | 47    | 22                   | 900     | 216,00               | 1 739,00             | 1 523,00             |
| Бошқа харажатлар                                                                               | 48    | 21                   | 190     |                      | 24 036 231,00        | 24 036 231,00        |

**#4, 2021 PEDAGOGIK MAHORAT\*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО\*PEDAGOGICAL SKILL**

Ўқитишнинг тўлов-контракт шаклидан тушган маблағлар ҳисобидан тасдиқланган 2019 йил даромадлар ва харажатлар сметасида жами **132 011 523** минг сўм, 2020 йилда эса **202 857 604** минг сўм қуйидаги харажат моддалари бўйича тақсимланган:

| Моддалар номи                                                                                                                                     | тоифа | модда ва кичик модда | элемент | 2019 йил      | 2020 йил      | Фарқи         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----------------------|---------|---------------|---------------|---------------|
| Ташкилотнинг сақлаб туриш харажатлари жами:                                                                                                       |       |                      |         | 132 011 523,0 | 202 857 604,0 | 70 846 081,0  |
| <b>I гуруҳ харажатлар - Иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар</b>                                                                              |       |                      |         |               |               |               |
| Асосий иш ҳақи                                                                                                                                    | 41    | 11                   | 100     | 41 541 559,0  | 98 179 086,0  | 56 637 527,0  |
| Стипендиялар                                                                                                                                      | 48    | 21                   | 400     | 43 648 752,0  | 17 109 891,0  | -26 538 861,0 |
| <b>II гуруҳ харажатлари - Иш берувчининг ажратмалари</b>                                                                                          |       |                      |         |               |               |               |
| Ягона ижтимоий тўлов                                                                                                                              | 41    | 21                   | 100     | 10 285 690,0  | 11 781 490,0  | 1 495 800,0   |
| Ижтимоий эҳтиёжларга бошқа ажратмалар/бадаллар                                                                                                    | 41    | 21                   | 200     | 9 000,0       | 40 000,0      | 31 000,0      |
| <b>III гуруҳ харажатлари - Капитал қўйилмалар</b>                                                                                                 |       |                      |         |               |               |               |
| Туларжой биноларини лойиҳалаштириш                                                                                                                | 43    | 11                   | 100     | 900 000,0     | 100 000,0     | -800 000,0    |
| Нотулар жой бинолари биноларини лойиҳалаштириш                                                                                                    | 43    | 11                   | 200     | 0,0           | 900 000,0     | 900 000,0     |
| Туларжой биноларини қуриш ва реконструкция қилиш                                                                                                  | 43    | 21                   | 100     | 19 900 000,0  | 12 700 000,0  | -7 200 000,0  |
| Нотулар жой биноларини қуриш ва реконструкция қилиш                                                                                               | 43    | 21                   | 200     | 0,0           | 17 000 000,0  | 17 000 000,0  |
| Буюртмачини бошқа харажатлари                                                                                                                     | 43    | 90                   | 300     | 300 000,0     | 500 000,0     | 200 000,0     |
| <b>IV гуруҳ харажатлари -Бошқа харажатлар</b>                                                                                                     |       |                      |         |               |               |               |
| Республика ҳудудида сафар харажатлари                                                                                                             | 42    | 11                   | 000     | 492 764,0     | 715 165,0     | 222 401,0     |
| Чет давлатларга чиқиш билан боғлиқ сафар харажатлари                                                                                              | 42    | 12                   | 000     | 597 000,0     | 477 000,0     | -120 000,0    |
| Электроэнергия                                                                                                                                    | 42    | 21                   | 000     | 322 660,0     | 1 350 000,0   | 1 027 340,0   |
| Табиий газ                                                                                                                                        | 42    | 22                   | 000     | 441 500,0     | 528 000,0     | 86 500,0      |
| Иссиқ сув ва иссиқлик энергияси                                                                                                                   | 42    | 23                   | 000     | 102 300,0     | 966 000,0     | 863 700,0     |
| Совуқ сув ва оқова                                                                                                                                | 42    | 24                   | 000     | 173 500,0     | 515 640,0     | 342 140,0     |
| Чиқиндиларни тозалаш, олиб чиқиб кетиш билан боғлиқ хизматлар ҳамда энергетик ва бошқа ресурслар (бензин ва бошқа ЁММлардан ташқари)ни сотиб олиш | 42    | 25                   | 000     | 30 000,0      | 35 000,0      | 5 000,0       |
| Туларжой биноларини жорий таъмирлаш                                                                                                               | 42    | 32                   | 100     | 20 000,0      | 20 000,0      | 0,0           |

**#4, 2021 PEDAGOGIK MAHORAT\*ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО\*PEDAGOGICAL SKILL**

|                                                                                                |    |    |     |             |              |              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|-----|-------------|--------------|--------------|
| Нотурар жой биноларини жорий таъмирлаш                                                         | 42 | 32 | 200 | 133 000,0   | 330 000,0    | 197 000,0    |
| Транспорт воситалари                                                                           | 42 | 34 | 100 | 10 000,0    | 16 000,0     | 6 000,0      |
| Мебель ва офис жиҳозлари                                                                       | 42 | 34 | 910 | 32 000,0    | 50 000,0     | 18 000,0     |
| Компьютер жиҳозлари, ҳисоблаш ва аудио-видео техника                                           | 42 | 34 | 920 | 30 000,0    | 40 000,0     | 10 000,0     |
| Электр энергия ва бошқа коммунал хизматларни ҳисобга олиш асбоблари                            | 42 | 34 | 930 | 10 000,0    | 32 000,0     | 22 000,0     |
| Бошқа машиналар, жиҳозлар ва техника                                                           | 42 | 34 | 990 | 10 000,0    | 30 000,0     | 20 000,0     |
| Сақлаб туриш ва жорий таъмирлаш бўйича бошқа турдаги харажатлар                                | 42 | 39 | 000 | 30 000,0    | 46 000,0     | 16 000,0     |
| Товар-моддий захиралар (қоғоздан ташқари)                                                      | 42 | 52 | 110 | 600 000,0   | 1 200 000,0  | 600 000,0    |
| Қоғоз харид қилиш учун харажатлар                                                              | 42 | 52 | 120 | 19 500,0    | 55 000,0     | 35 500,0     |
| Кийим-кечак, пойабзал ва чойшаб-ғилофлар                                                       | 42 | 52 | 200 | 40 000,0    | 1 000 000,0  | 960 000,0    |
| Дори-дармонлар ва тиббиётда фойдаланиладиган воситалар                                         | 42 | 52 | 410 | 15 000,0    | 22 000,0     | 7 000,0      |
| Ёнилғи ва ЁММ                                                                                  | 42 | 52 | 500 | 19 808,0    | 34 768,0     | 14 960,0     |
| Ўқитиш харажатлари                                                                             | 42 | 91 | 000 | 40 000,0    | 46 000,0     | 6 000,0      |
| Телефон, телеграф ва почта хизматлари                                                          | 42 | 92 | 100 | 18 000,0    | 21 229,0     | 3 229,0      |
| Ахборот ва коммуникация хизматлари                                                             | 42 | 92 | 200 | 65 000,0    | 120 000,0    | 55 000,0     |
| Товар ва хизматлар сотиб олиш бўйича бошқа харажатлар                                          | 42 | 99 | 990 | 493 949,0   | 1 170 000,0  | 676 051,0    |
| Тураржой биноларини капитал таъмирлаш                                                          | 43 | 31 | 100 | 2 000 000,0 | 125 000,0    | -1 875 000,0 |
| Нотурар жой биноларини капитал таъмирлаш                                                       | 43 | 31 | 200 | 0,0         | 13 177 400,0 | 13 177 400,0 |
| Бошқа иншоотларни капитал таъмирлаш                                                            | 43 | 32 | 900 | 176 000,0   | 3 155 000,0  | 2 979 000,0  |
| Асосий воситаларни капитал таъмирлаш бўйича бошқа харажатлар                                   | 43 | 39 | 000 | 120 000,0   | 400 000,0    | 280 000,0    |
| Мебель ва офис жиҳозлари                                                                       | 43 | 54 | 910 | 1 200 000,0 | 3 500 000,0  | 2 300 000,0  |
| Компьютер жиҳозлари, ҳисоблаш ва аудио-видео техникаси, ахборот технологияси ва керакли ашёлар | 43 | 54 | 920 | 1 100 000,0 | 2 000 000,0  | 900 000,0    |
| Электр энергия ва бошқа коммунал хизматларни ҳисобга олиш асбоблари                            | 43 | 54 | 930 | 14 000,0    | 100 000,0    | 86 000,0     |
| Ўқув-лаборатория ускуналари                                                                    | 43 | 54 | 940 | 800 000,0   | 2 500 000,0  | 1 700 000,0  |
| Бошқа техника                                                                                  | 43 | 54 | 990 | 1 495 000,0 | 2 500 000,0  | 1 005 000,0  |

|                                                                         |    |    |     |             |             |             |
|-------------------------------------------------------------------------|----|----|-----|-------------|-------------|-------------|
| Етиштириладиган активлар                                                | 43 | 55 | 100 | 10 000,0    | 50 000,0    | 40 000,0    |
| Кутубхона фонди                                                         | 43 | 55 | 300 | 120 000,0   | 250 000,0   | 130 000,0   |
| Кадастр, ер тузиш, топографик-геодезик ва картографик ишлар харажатлари | 48 | 21 | 110 | 41 000,0    | 125 000,0   | 84 000,0    |
| Электрон давлат харидларида иштирок этиш учун закат тулови харажатлари  | 48 | 21 | 140 | 0,0         | 15 000,0    | 15 000,0    |
| Бошқа харажатлар                                                        | 48 | 21 | 190 | 4 604 541,0 | 7 829 935,0 | 3 225 394,0 |

Урганч давлат университетининг смета харажатларининг таҳлил натижаларида фақат давлат бюджети томонидан молиялаштирилган (харажатлар моддаси асосида) маблағлари.

1.Олий таълим муассаси профессор ўқитувчиларга тўланадиган соатбай иш ҳаққи ва унга тенглаштирилган (ягона ижтимоий тўлов) тўловлар. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2018 йил 5 апрелдаги ПҚ-3655-сон қарори ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фан ва олий таълим соҳаси ходимларининг меҳнат ҳаққи миқдорини янада ошириш, илмий ва илмий-техник фаолият натижалари жорий этилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида» 2018 йил 20 июлдаги ПҚ-3876-сон қарори ижросини таъминлаш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 15 августдаги 662-сон қарорининг 16 бандида назарда тутилган ўқув машғулотларини ўтказганлик учун меҳнатга соатбай ҳақ тўлаш маблағлари олий таълим муассасасининг меҳнатга соатбай ҳақ тўлаш шартларида ўтказиладиган ўқув ишларининг кутилаётган ҳажмига кўра, штатдаги профессор-ўқитувчилар таркиби меҳнатига ҳақ тўлаш фондининг 4 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда, бюджет маблағлари ва бюджетдан ташқари маблағлар бўйича харажатлар (даромадлар ва харажатлар) сметаларда назарда тутилади. Ўқув юкласини бажариш учун штатдаги профессор-ўқитувчилар таркибига шахсларни жалб этиш имконияти бўлмаган айрим ҳолатларда, олий таълим муассасаларига Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан келишган ҳолда харажатлар (даромадлар ва харажатлар) сметаларида профессор-ўқитувчилар меҳнатига ҳақ тўлаш учун назарда тутилган маблағлар доирасида ўқув ишларини меҳнатга соатбай ҳақ тўлаш шартларида ўтказиш учун шахсларни жалб этиш ҳуқуқи берилади деб кўрсатилган.

2.Ўзбекистон Республикасининг «Илм-фан ва илмий фаолият тўғрисида»ги Қонуни ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2019 — 2023 йилларда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида талаб юқори бўлган малакали кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салоҳиятни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2019 йил 17 июндаги ПҚ-4358-сон қарорига мувофиқ, шунингдек, кадрлар салоҳиятини ошириш, илм-фан ва таълим соҳасида юқори малакали кадрларнинг билим ва тажрибаларини амалда қўллашни молиявий рағбатлантириш учун қўшимча шарт-шароитлар яратиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 24 декабрдаги «Илм-фан ва таълим соҳасидаги давлат ташкилотларида илмий, илмий-педагогик ва меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи илмий даражага эга ходимларга қўшимча ҳақ тўлаш тартиби тўғрисида»ги 1030-сон қарори асосида Урганч давлат университетининг бюджет ҳисобидаги харажатлар сметасининг 41.11.240 харажатлар моддасига УрДУ профессор ўқитувчиларига тўланадиган қўшимча иш ҳаққи ва унга тенглаштирилган (ягона ижтимоий тўлов) тўловлар.

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2019/2020 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилишнинг давлат буюртмаси параметрлари тўғрисида» 2019 йил 17 июндаги ПҚ-4359-сон қарори ижросини таъминлаш, шунингдек, олий таълим муассасалари талабалари учун стипендиялар тайинлаш ва тўлаш тартибини янада такомиллаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси 2020 йил 31 январдаги 59-сон қарорига «Олий таълим муассасалари талабаларига стипендиялар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида»ги низом асосида 48.21.400 харажатлар моддасига давлат буюртмаси билан талабалikka грант асосида қабул қилинган УрДУ талабаларига тўланадиган стипендия тўловлари.

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 23 январдаги «Ижтимоий Ҳимоя йили» Давлат Дастури тўғрисида»ги 573-сон қарорида белгиланган вазифалар ижроси, Ўзбекистон

Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил 29 ноябрдаги “Ўрта махсус, Касб-хунар таълими муассасаларида ўқиётган ҳамда тўлиқ давлат таъминотида бўлган етим ва ота-онасининг қаровсиз қолган болаларни моддий таъминлаш нормаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори асосида Урганч давлат университетида тахсил олаётган ижтимоий ҳимояга муҳтож талабалар учун қуйидаги харажатлар моддаларига маблағлар ажратилган 47.21.900 (Пул шаклидаги бошқа ижтимоий ёрдам нафақалари), 47.22.200 (Қишки кийим ва пойабзал билан таъминлаш харажатлари), 47.22.400 (Йўл чиптаси билан таъминлаш харажатлари) ва 42.22.900 (Натура шаклида бошқа турдаги ижтимоий ёрдам нафақалари).

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика олий таълим муассасалари ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш ва уни моддий рағбатлантиришни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2008 йил 24 июлдаги ПҚ-926-сон қарорини бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 1 августдаги 164-сон қарорининг 4 бандида назарда тутилган Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Молия вазирлиги, тизимида олий таълим муассасалари бўлган вазирликлар ва идораларнинг кундузги таълим шакли бўйича бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларига қараб бир ўқитувчига тўғри келадиган талабалар сони нисбатининг чекланган нормативларига асосланиб 2020/2021 ўқув йилидан бошлаб 1:14,0 нисбат булгиланган. Урганч давлат университети даромадлар ва харажатлар сметасининг 48.21.190 харажатлар моддсига ажратилган маблағ юқоридаги қарор асосида давлат бюртмаси асосида талабалikka гарант асосида қабул қилинган талабалар контингенти ҳисобланиб ҳар бир талабага кетадиган ўртача харажат суммаси давлат бюджети томонидан молиялаштирилган.

**Муҳокамалар ва натижалар.** Юқоридаги бюджет маблағлари ҳисобидаги жадвалда танланма йўли билан синов тариқасида ўзини-ўзи молиялаштиришга ўткандан кейин 2019 йилга нисбатдан 2020 йил учун харажатлар сметасига бюджетдан олдинги олий таълим бошқаруви давридаги сақлаш харажатлари ўртача ҳисобланиб **24 036 231** минг сўм маблағ бюджет ҳисобидаги харажатлар сметасининг 48.21.190 харажатлар моддасига режалаштирилган. Ушбу маблағ Урганч давлат университети синов тариқасида ўтганлигини ва унинг молиявий барқарорлигини таъминлаш мақсадида бюджет ҳисобидан режалаштирган. Ўқитишнинг тўлов контракт шаклидан тушган маблағлар ҳисобидаги жадвалда 2019 йилда бюджет томонидан молиялаштирилган 4-гурух (товар моддий захира ва бошқа харажатлар) тўлалигича ўқитишнинг тўлов контракт шаклидан тушган маблағ ҳисобида молиялаштирилган. Бюджет маблағлари ҳисобидан тасдиқланган 2019 йил даромадлар ва харажатлар сметасида давлат бюджети томонидан жами **28 526 988** минг сўм, 2020 йилда эса **46 288 252** минг сўм режалаштирилган бўлиб, 2020 йилга молиялаштирилмаган **24 036 231** минг сўм маблағни чегириб ташланса **22 252 021** сўм маблағ бюджет томонидан молиялаштирилган. Республикада ҳар йилги иш ҳаққи ва ситипендияларни ошишини инобатга олган ҳолда олий таълим муассасаси ўзини-ўзи молиявий бошқариши имконияти етарли даражада деб ҳулоса қилсак бўлади.

**Олий таълим муассасаларини ўзини-ўзи молиявий таъминлаш имкониятлари.**

1. Хорижий фуқаро, талабалар, профессор-ўқитувчиларни жалб этиш ошади.
2. Талабаларни қабул қилиш квотаси мустақил шаклланади.
3. Иқтидорли ва ижтимоий ҳимояга муҳтож талабаларни рағбатлантириш мустақил ўзи белгилайди.
4. Ўқитишнинг иновацион шакллари ва методларини жориш этиш, ОТМнинг моддий техник базасини мустаҳкамлаш, ўқув лабораториялар ташкил этиш, лаборатория жихозларини харид қилиш мустақил бўлади.
5. Профессор-ўқитувчиларни малакасини ошириш, қайта тайёрлаш, хорижий давлатларда ўқитиш, малакасини ошириш имкони ошади.
6. Адабиётлар, ўқув қўлланма дарсликлари нашр этиш мустақил амалга оширилади.
7. Айрим хизматларни аутсорсингга бериш имконияти пайдо бўлади.
8. Бакалавр, магистратура ва докторантура янги йўналишларини қабули ва контракт суммаларини ҳамда тўлаш муддатларини мустақил белгилайди.
9. Ректор университет структурасини мустақил белгилайди.
10. Университетларни акциялаштириш имкони пайдо бўлади.

**Хулоса** қилиб айтганда, ҳозирги кунда хорижий тажрибани ўрганиш асосида салоҳиятли олий таълим муассасаларини танлаб, босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимида ўтказиш тартибини жорий қилинган муассасаларидан бири Урганч давлат университети ўзини-ўзи молиялаштиришга ўтишдаги жарёнлар ўргниди. Олдинги олий таълим бошқаруви давридаги

сақлаш харажатлари (коммунал,товарлар харид қилиш ва ҳоказо) тўлиқлигича университетнинг ўқитишнинг тўлов контракт шаклидан тушган маблағлар ҳисобидан қопланган. Олий таълим муассасаларини ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтишда молиявий барқарорлигини таъминлаши, таълим жараёниларида фойдаланиладиган ўқув адабиётлари лабаратория жихозлари шунингдек ахборот коммуникация воситаларини зарур вақтда тўғридан-тўғри харид қилиш имкониятлари яратилиб, таълим сифатини тубдан яхшилашга хизмат қилади ва кадрлар тайёрлаш сифатини ошириб Республика ҳамда хорижий олий таълим муассасалари ўртасида рақобатбардошлигини таъминлайди.

### **Адабиётлар**

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2019 йил 3 декабрдаги “Олий таълим муассасаларини босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтказиш тўғрисида”ги 967-сон Қарори.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фан ва олий таълим соҳаси ходимларининг меҳнат ҳақи миқдорини янада ошириш, илмий ва илмий-техник фаолият натижалари жорий этилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида» 2018 йил 20 июлдаги ПҚ-3876-сон ижросини таъминлаш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 15 августдаги 662-сон Қарори.
3. Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 24 декабрдаги “Илм-фан ва таълим соҳасидаги давлат ташкилотларида илмий, илмий-педагогик ва меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи илмий даражага эга ходимларга қўшимча ҳақ тўлаш тартиби тўғрисида”ги 1030-сон қарори.
4. Вазирлар Маҳкамаси 2020 йил 31 январдаги 59-сон қарорига “Олий таълим муассасалари талабаларига стипендиялар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида”ги низом.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 23 январдаги «Ижтимоий Ҳимоя йили» Давлат Дастури тўғрисида”ги 573-сон Қарори.
6. Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 1 августдаги 164-сон Қарори.